

**Durmuş Hocaođlu**

## **Siyâset ve Kirlilik: IV**

### **“Real Siyâsî İyi” ve “İyi Toplum”**

*Gelecek.*, Yıl: 1., Sayı: 09., 06.04.2001-12.04.2001., s.10

Durmuş Hocaođlu, *Gelecek* Yazıları Sıra No: 09

Künye:

• Hocaođlu, Durmuş., “Siyâset ve Kirlilik: IV: “Real Siyâsî İyi” ve “İyi Toplum””, *Gelecek.*, Yıl: 1., Sayı: 09., 06.04.2001-12.04.2001., s.10



İmdi; mâdem ki Siyâset, İnsan’a âit kusur ve zaafların bir netîcesi ve muhassalası olarak, safra kesesinin safra üretmesi gibi kötülüğü ve kirliliği başka bir yerden almakta değil bizzat kendisi üretmekte, bizzat kendisinden almakta ve hattâ kendisi birçok diğer kötülüklerin, mel’anet ve habâsetin menşei ve menbâi olmak mevkiinde bulunmaktadır, o hâlde, buradan şu netîceye varmak kaçınılmaz olacaktır:

**1:** Mutlak mânâda “temiz bir siyâset” yerine, kirliliğine tahammül edilebilir bir siyâseti, yâni, “**Siyâsî İyi**” kavramını, ütöpik bir bağlamda değil de realist bir bağlamda tanımlayabilmek ve hedefi ona göre tâyin ve tesbît etmek, ütopyalarla zaman kaybetmek yerine gerçeğe yönelmek; bir diğer ifade ile, “**Ütöpik Siyâsî İyi**” yerine, kirliliğine tahammül edilebilir, kirliliği mâkul ve tolere edilebilir bir hudutta tutulabilen bir “**Real Siyâsî İyi**”ye nasıl ulaşılabileceğinin üzerinde düşünmek lâzım gelmektedir.

**2:** İşbu **Real Siyâsî İyi** idealine ise, ana hatlarıyla iki yoldan ulaşılabilmektedir: **Yukarıdan-aşağıya** ve **aşağıdan-yukarıya**.

İmdi; bir önceki yazımızda da temas etmiş olduğumuz üzere: Ütöpik/Platonik Siyâsî İyi idealine ulaşmanın birinci yolu, bu fikrin en büyük mîmârı olan, “İdeal Devlet” fikrinin babası Platon’dan beri, fazilet ve hikmet sâhibi yöneticilerin mutlak iktidârını öngörmektedir. Siyâset’te İyi idealinin, ancak bu “Bilge Yöneticiler” eliyle tesis edilebileceğine inanan bu görüş, aynı zamanda bir Seçkincilik (Elitizm) de öngörmekte ve hattâ bunun despotik bir karaktere bürünmesini dahi müdâfaa edebilmektedir ki bu fikrin en mümtaz örneklerinden birisi, Aydınlanma’nın bir mahsûlü olan ve kendisini ilk defa Fransız İhtilâli ile açığa vuran ve daha sonra umûmen bütün “Aydınlanmış Elitlerin Despotizmi”ni ifade eden ve ayrıca, “**Cumhuriyetçilik**” idealine de çok mühim bir nisbette tesir etmiş bulunan “**Jakobenizm**”dir.

Hemen-hemen bütün demokrasi-öncesi siyâset anlayışlarında, siyâsetçilerin, devlet yöneticilerinin nasıl davranması, nasıl siyâset yapması gerektiği konusunda hayli zengin bir literatür teşkil eden “siyâsî ahlâk” eserleri yazılmıştır. Bütün bu eserlerde ana fikir, Devlet’i bir kutsal müessese, Halk’ı mutî bir yığın ve umûr-u devleti elinde tutanları da sürüsünden mes’ul olan çoban, veya bizim siyâset geleneğimizde çok zikredilen tâbir ile “baba” olarak telâkkî etmek şeklinde özetlenebilir. Meselâ, “Kutadgu Bilik”in müellifi Yusuf Has Hâcib,

Hükümdar ile Tebaa'nın karşılıklı hak ve vazifeleri konusunda Hükümdar'a nasihat ederken [beyit: 5574-5583], Tebaa'nın Hükümdar üzerinde üç hakkı bulunduğunu belirtir: Hükümdar iktisâdî düzeni temin etmeli; âdil kaanunlar ile hükmetmeli ve emniyeti mutlak sûrette tesis etmelidir. Buna mukabil, Hükümdar'ın da Halk üzerinde üç hakkı vardır: Halk Hükümdar'ın emirlerine hürmet etmeli ve bu emirler ne olursa-olsun onu derhâl yerine getirmelidir; vergisini tam ve vaktinde ödemelidir ve nihâyet Hükümdar'ın dostunu dost, düşmanını düşman bilmelidir. Bu sûretle, müellifin ifâdesiyle, “sen onlara karşı vazîfeni yapmış olursun, onlar da senin hakkını ödemiş olurlar”.

Bu “Ütopik/İdeal Siyâsî İyi”nin tahakkuk edebilmesi için hemen-hemen bütün şart, Devlet Başkanı'nın (Bey'in) bir “ideal insan” olması gerekmektedir. Bu büyük idealist Türk siyâset filozofunun bu maksatla sıraladığı şartların başlıklar hâlindeki bir dökümü dahi bu sayfalara sığmaz; biz sâdece birkaçını zikrederim: Akıllı, uyanık, bilgili, asîl (aristokrat), seçkin, zekî, iz'an sâhibi, hakîm (hikmet sâhibi), fâzıl, anlayışlı, takvâ sâhibi, hayâ sâhibi, âdil, sabırlı, sâkin, merhametli, müşfik, vefâlı, himmet sâhibi, mürüvvet sâhibi, alçak gönüllü, yumuşak huylu, temiz, doğru kalbli, güler yüzlü, tatlı dilli, tatlı sözlü, dili dürüst, iyilik-sever, özü-sözü doğru, söz ve hareketlerinde açık tabiatlı, mütevekkîl, ihtiyatlı, tok-gözlü, cömert, cesur, kahraman, kuvvetli, yürekli, atılgan, namlı, şöhretli, otoriter, lûtuftâr... vs., vs... Ayrıca îzahtan vârestedir ki, bu kadar mükemmeliyeti şahsında cem' edebilmiş, ve tamâmını birden, bilâ noksan te'mîn ve tatbîk edebilecek bir “gerçek insan” yeryüzünde bulmak hiçbir sûrette mümkün olamaz. Böylesine “dos-doğru” olmanın ne demek olduğunu anlamak için, Hazret-i Risâlet-penâh Efendimiz'in, Hûd Sûresi'nin “emrolunduğun gibi dos-doğru ol” (festaqim kemâ umirte) âyetine telmîhen, “*Hûd Sûresi benim saçımı ağarttı*” dediğini hâtırlamak kifâyet edecektir. Kaldı ki; böyle bir “transandantal adam” bulunsa dahi iktidâra nasıl geleceği; iktidâra gelse dahi hangi kadrolar ile ve ne müddetle hükmedebileceği, yâni istikrârı, cevapsız bir soru olduğu gibi, şâyet hükümdar yeterince iyi değil veya kötü ise ne yapılabileceği de kezâ cevapsız bir sorudur. O sebeple, genellikle ismi “siyâsî ahlâksızlık” ile müterâdif olarak zikredilen, ancak hakîkat hâlde bir “real politik” filozofu olan Makyavel, “Hükümdar” (Il Prinzio) isimli eserinde konuya temas ederken, bu ütopik siyâsî iyi idealini îmâ ederek şunları söylemektedir [Bab: XV]:

“Birçok kimseler öyle hükümdarlıklar, öyle cumhuriyetler tasavvur etmişlerdir ki, böyle şeyler ne görülmüş, ne de işitilmiştir. **Çünkü insanların yaşadıkları tarz ile yaşamaları lâzım gelen (arzu ettikleri - D.H.) tarz arasında büyük bir mesafe vardır ki, yapılan şeyleri bırakıp da yapılması lâzım gelen şeyleri takip etmek tahaffuzdan ziyade inkiraza yaklaşmak demek olur.**”

İmdi; ikincisi ise, yine bir önceki yazımızın nihâyetinde de temas etmiş olduğumuz veçhiyle: “Siyâsî İyi”yi yukarıdan-aşağıya, yâni yönetenlerden yönetilenlere değil de aşağıdan-yukarıya, yönetilenlerden yönetenlere, daha doğrusu yönetilenlerin kendilerine müteveccîhen tesis etmeyi öngörmektedir. Bu vaziyette, Siyâset artık “yönetenler”e değil “yönetilenler”e, doğrudan-doğruya bizzat Toplum'a yaslanmak durumunda kalmaktadır ki bunun adı da, “**Demokrasi**”den başkası değildir. Fakat, Siyâsî İyi'nin aşağıdan-yukarıya müteveccîhen, bizzat Toplum tarafından tesis edilmesi ve yaşatılması, bizzarûre, “**iyi bir toplum**” şartını da berâberinde getirmektedir.

İnsanlık haysiyetine en ziyâde yaraşır olanın bu ikincisi olduğu tartışmasızdır; her bakımdan. Evvelâ, İnsan'a mes'uliyet getirmektedir ve hemen bununla birlikte bir de salâhiyet. Evvelâ, unutulmamalıdır ki, İnsan, mes'uliyet ve salâhiyetleriyle birlikte insan olur. İkinci olarak da, Siyâsî İyi idealinin yakalanması ve elde tutulması, yâni, tesisi ve temâdiyeti, istikrârı açılarından daha emniyetli ve daha sağlam bir yoldur. Çünkü, “et kokarsa tuzlarsın, tuz kokarsa neylersin” suâline — mutlak değil ama — daha sıhhatli bir cevap getirmektedir.

Zira, görmüş bulunuyoruz ki, birinci hâlde, yöneticilerin iyi veya kötü olmaları esas olarak onların şahsiyetleriyle alâkalı bir husus olup, onları “kötü” değil de “iyi” olmaya zorlayacak başka bir ciddî müeyyide yoktur ve dahi yine görmüş bulunuyoruz ki, bu ahvâl ve şerâit tahtında, onların “iyi” olmaları için Vicdan ve Allah Korkusu gibi şahsî ve ferdî motivasyon kaynaklarından başka bir kaynak ve sebep de yoktur. Yâni: Yöneticiler niçin “kötü”yü değil de “iyi”yi tercih etmelidir ki; eğer karşısındakiler güttüğü koyunlar kadar sessiz Arkadyalı dağ çobanları ise? Niçin hırsızlıktan, hilekârlıktan, ikiyüzlülüğten vazgeçmelidirler ki, eğer yönettikleri de doğrudan ya da dolaylı olarak bu suçlara iştirâk etmekte ve/ya mağdur olduklarında haklarını arayabilmek iktidârından ve cesâretinden mahrum bulunmakta ise? Eğer, yönetilenler ile yönetenler arasında, adı konmamış bir “siyâsî rüşvet” mekanizması her iki tarafın da rızâsı ile çalışmakta ise, niçin yöneticiler “kötü” değil de “iyi” olsunlar ki?

Bu sorulara cevap aranması ve aranırken de aykırı düşmekten çekinilmemesi gerekmektedir.



İmdi: İşbu ikinci proje, birincisinden çok daha zorlu, çok daha meşakkatli ve çok daha yüksek bir fatura ödenmesini gerektiren bir projedir; Siyâsî İyi için “iyi bir toplum” şartı öngörmekte, yâni bir veya birkaç kişinin değil, bütün toplumun “iyi” olmasını âmir olmaktadır.

Siyâsî İyi ve Demokrasi hakkında, ülkemizdeki en büyük hatâ da burada kendisini göstermektedir: Gelenekselleşmiş diskura göre, bir yanda mükemmel bir “cânım milletim”, “tertemiz Anadolu insanı”, diğer yanda da “lânet siyâsetçi” bulunmakta ve bu ülkeye Demokrasi’yi getirmemekte, Siyâsî İyi’yi tatbîk etmemektedir.

Fakat, hayır! Bu fikir, içinde doğrular da barındırmakla berâber, bir bütün olarak ele alındığında doğru değildir.

O sebeple, bir kere daha ve vurgu ile belirtmek isterim ki, **ülkemizdeki Siyâset’in kalitesizliği, kötülüğü, asıl olarak, toplumumuzun kalitesizliğinin ve kötülüğünün bir netîcesidir.**



İmdi burada hemen şu suâlin zihinlerde uyanacağını tahmîn ettiğimi söyleyebilirim: Kendisini “milliyetçi” olarak tanıtan, hattâ bu mevzûda iddialı olan bir kişi nasıl olur da kendi toplumu hakkında “kalitesiz ve kötü” hükmünü verebilir?

Bu suâle bugün burada cevap vermeyeceğim; ama şimdilik şu kadarını söylemeliyim: Bizler, büyük bir zihin hatâsı işleyerek, Siyâset’in daha temiz olduğu ülkelerin bugün tahsîl etmekte oldukları netîcelerin sâdece bugününü görüyor ve arka-planını deşmeye yanaşmıyoruz ve yine büyük bir zihin hatâsı işleyerek “iyi”yi kendimize “kötü”yü başkasına fatura eden zihin tembelliğimizi terketmiyoruz ve kezâlik, yine başka bir büyük zihin daha hatâsı işleyerek “Milliyetçilik” dediğimiz şey üzerinde de hiçbir kritikte bulunmuyoruz.

Yukarıda saydıklarım da başlıbaşına birer kalitesizlikten ve kötülükten başkası değildir ve bu kadar “kötü”nün kol gezdiği bir ülkede hangi hakla ve hangi vicdanla siyâsetçinin de bu toplumun bir ferdi olduğunu unutup, “transandantal adam(lar)” arıyoruz da on(lar)dan “temiz siyâset” talebinde bulunuyoruz? Acaba, şu suâli kendimize hiç soruyor muyuz: Siyâsetçilerimiz niçin “iyi ve temiz olsunlar ve dahi olabilirler mi?

